

ΣτΕ Ολ.1889/2019

Πρόεδρος: Ε. Σαρπ

Εισηγητής: Α. Καλογεροπούλου

Θέμα: κρατική χρηματοδότηση στις επικουρικές συντάξεις – αναλογιστική μελέτη στις επικουρικές συντάξεις

Με την 1889/2019 απόφαση της Ολομέλειας ακυρώθηκε η οικ. 23123/785/7.6.2016 απόφαση του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με τίτλο “Καθορισμός των τεχνικών παραμέτρων σχετικά με τις παροχές του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης” (Β’1604/7.6.2016). Ειδικότερα:

Α. Κρίθηκε, κατά πλειοψηφία, ότι η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει, κατ’ επίκληση της οποίας εκδόθηκε η πιο πάνω απόφαση του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, είναι αντισυνταγματική, για το λόγο ότι πριν από τη ψήφιση του ως άνω ν. 4387/2016 δεν εκπονήθηκε αναλογιστική μελέτη, που να τεκμηριώνει τη βιωσιμότητα του κλάδου επικουρικής ασφαλίσεως του ΕΤΕΑΕΠ, ενόψει των νέου τρόπου υπολογισμού της επικουρικής συντάξεως για το μέλλον και του αυτόματου μηχανισμού εξισορροπήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 96 παρ. 1 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει, του επανυπολογισμού- αναπροσαρμογής των ήδη καταβαλλόμενων κατά τη δημοσίευση του εν λόγω νόμου συντάξεων που προβλέπεται στο άρθρο 96 παρ. 4 αυτού, όπως ισχύει, καθώς και της αυξήσεως των εισφορών για την επικουρική σύνταξη κατά την εξαετία 2016 έως 2022, που προβλέπεται στο άρθρο 97 του νόμου. Ειδικότερα, ως προς το ζήτημα αυτό έγιναν δεκτά τα ακόλουθα:

α) Κρίθηκε, κατά πλειοψηφία, ότι ο νομοθέτης, όταν θεσπίζει νέο ασφαλιστικό σύστημα, όπως είναι το σύστημα του ν. 4387/2016, οφείλει, εν όψει και της γενικότερης υποχρεώσεώς του για «προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης» (άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος), πριν από την ψήφιση του σχετικού νόμου, να τεκμηριώσει αφενός μεν τη βιωσιμότητα του φορέα ή των φορέων που θα απονέμουν τις συνταξιοδοτικές παροχές (κύριες και επικουρικές), αφετέρου δε την επάρκεια των απονεμόμενων από το εν λόγω σύστημα παροχών υπό την ανωτέρω έννοια της μη παραβιάσεως του συνταγματικού πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος. Προκειμένου, ειδικότερα, ο νομοθέτης να ανταποκριθεί στην υποχρέωσή του να τεκμηριώσει τη βιωσιμότητα των φορέων που συνιστώνται και λειτουργούν στο πλαίσιο νέου ασφαλιστικού συστήματος και χορηγούν τις συνταξιοδοτικές παροχές (κύριες και επικουρικές) -υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος (ερμηνευόμενου ενόψει και του άρθρου 106 παρ. 1 του Συντάγματος)- οφείλει πριν από την ψήφιση του σχετικού νόμου, να έχει προκαλέσει τη σύνταξη αναλογιστικών μελετών προερχόμενων από αρμόδια προς τούτο αρχή, η οποία να διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις, όπως είναι η Εθνική Αναλογιστική Αρχή, που θεσπίστηκε με το άρθρο 9 του ν. 3029/2002 (Α’160). Είναι δε απολύτως αναγκαίο να προκύπτει η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών φορέων οι οποίοι θα λειτουργούν στο νέο ασφαλιστικό σύστημα και θα χορηγούν τις ασφαλιστικές παροχές, ιδίως στην περίπτωση της εκ βάθρων

μεταβολής του ισχύοντος μη βιώσιμου, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, ασφαλιστικού συστήματος, ώστε να προκύπτει ότι η επιχειρούμενη ασφαλιστική μεταρρύθμιση που θα αντικαταστήσει το ισχύον σύστημα είναι πράγματι λυσιτελής, υπό την έννοια ότι είναι ικανή να εξασφαλίσει, πράγματι, την ασφαλιστική κάλυψη ολόκληρου του εργαζόμενου πληθυσμού της χώρας όχι μόνον βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα. Εξάλλου, το γεγονός ότι η υπάρχουσα Εθνική Αναλογιστική Αρχή, έχει κατά νόμον, αρμοδιότητες προσαρμοσμένες στο ισχύον, κατά το χρόνο ιδρύσεώς της, ασφαλιστικό σύστημα, και ότι δεν ρυθμίζεται ειδικώς από την υφιστάμενη νομοθεσία το περιεχόμενο της αναλογιστικής μελέτης που πρέπει να εκπονείται σε περίπτωση θεσπίσεως νέου ασφαλιστικού συστήματος δεν αίρει την υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, πριν από την αντικατάσταση του υπάρχοντος ασφαλιστικού συστήματος με νέο, να συντάσσεται αναλογιστική μελέτη από όργανο το οποίο να διαθέτει εξειδικευμένες προς τούτο γνώσεις είτε αυτό είναι η ανωτέρω Εθνική Αναλογιστική Αρχή είτε άλλο όργανο με τις ανωτέρω εξειδικευμένες γνώσεις. Ως προς το ζήτημα αυτό διατυπώθηκαν τρεις μειοψηφούσες γνώμες: α) Κατά τη γνώμη επτά μελών με αποφασιστική ψήφο και ενός Παρέδρου, για την τεκμηρίωση της βιωσιμότητας του φορέα ή των φορέων που συνιστώνται και λειτουργούν στο πλαίσιο του νέου ασφαλιστικού συστήματος, δεν απαιτείται αποκλειστικά η σύνταξη αναλογιστικής μελέτης αλλά αρκεί η σύνταξη ειδικής οικονομικής μελέτης ή μελετών οικονομικού περιεχομένου, στις οποίες να απεικονίζονται αναλυτικά και με πληρότητα όλα τα δεδομένα της συνολικής οικονομικής καταστάσεως των ανωτέρω φορέων και η εξ αυτής συναγόμενη εξέλιξη της πορείας των εσόδων έναντι των δαπανών τους, από την οποία να προκύπτει η δυνατότητά τους να ανταποκρίνονται στην κατά το Σύνταγμα αποστολή τους. β) Κατά τη γνώμη ενός μέλους με αποφασιστική ψήφο, από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος μπορεί να συναχθεί ότι επιβάλλεται να υφίσταται τεκμηρίωση της αναγκαιότητας και της προσφορότητας των νομοθετικών μέτρων που συνεπάγονται μείζονα μεταβολή στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, ιδιαίτερα μάλιστα όταν η μεταβολή αυτή συνίσταται σε μετάβαση από ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης σε άλλο. Ωστόσο, από την ίδια συνταγματική διάταξη ουδόλως μπορεί να συναχθεί ότι επιβάλλεται στον νομοθέτη η τεκμηρίωση αυτή να περιβάλλεται τον τύπο της αναλογιστικής μελέτης. Εξάλλου, η αναλογιστική μελέτη, όπως προβλέπεται στις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις [βλ. κυρίως ά. 9 παρ. 15 του ν. 3029/2002 και υ.α. οικ.21533/293/12.9.2006, Β' 1432], δεν συνιστά εργαλείο εποπτείας και αξιολόγησης, πολλώ δε μάλλον συνολικού ανασχεδιασμού, του εν γένει συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, η μεταρρύθμιση του οποίου χωρεί σε μεγάλη κλίμακα. Η κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος δέσμευση του νομοθέτη για καταρχήν τεκμηρίωση των μεταρρυθμιστικών του επιλογών στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, εξαντλείται στην παράθεση, στην αιτιολογική έκθεση ή σε άλλα κείμενα, στα οποία αυτή ή προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου παραπέμπουν, των σκοπών της μεταρρύθμισης και των λόγων που την επιβάλλουν, καθώς και των βασικών εκείνων οικονομικών στοιχείων και αναλογιστικών δεδομένων, από τα οποία προκύπτει η βιωσιμότητα του νέου συστήματος (εκτιμώμενο πλήθος ασφαλισμένων και συνταξιούχων, εκτιμώμενα έσοδα και δαπάνες ανά κατηγορία παροχών). γ) Κατά τη γνώμη τριών μελών με αποφασιστική ψήφο, όταν, στο πλαίσιο της λήψης ταυτοχρόνως μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών και αύξησης των δημοσίων εσόδων προς αντιμετώπιση της οξείας δημοσιονομικής κρίσης, αποφασίζεται

νομοθετική παρέμβαση με τη θέσπιση νέου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, που έχει ως αποτέλεσμα την περικοπή ήδη απονεμηθεισών ασφαλιστικών παροχών, ο νομοθέτης πρέπει να αιτιολογεί τις ρυθμίσεις με μελέτες, στοιχεία και δεδομένα που τεκμηριώνουν τα προβλήματα βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και ειδικότερα τη συνολική οικονομική κατάσταση τους συστήματος με την εξέλιξη της πορείας των εσόδων έναντι των δαπανών από την οποία να προκύπτει η δυνατότητα των φορέων κοινωνικής ασφάλισης να ανταποκρίνονται στην κατά το Σύνταγμα αποστολή τους. Η τεκμηρίωση αφορά ιδίως κρίσιμες πτυχές της βιωσιμότητας του συστήματος, μεταξύ των οποίων η δημογραφική γήρανση και η αύξηση του προσδόκιμου ζωής, ο λόγος ασφαλισμένων προς συνταξιούχους, η οικονομική ύφεση και ανεργία. Επί τη βάση των μελετών, των δεδομένων και των στοιχείων αυτών είναι εφικτός στη συνέχεια ο δικαστικός έλεγχος του σεβασμού της αρχής της αναλογικότητας και των λοιπών συνταγματικών διατάξεων, στο πλαίσιο του οποίου η Διοίκηση μπορεί να επικαλεσθεί, ενώπιον του Δικαστηρίου, και στοιχεία που είναι μεν μεταγενέστερα της ψήφισης του νόμου αλλά επιβεβαιώνουν τις επιλογές του νομοθέτη. Με τα δεδομένα αυτά δεν απαιτείται η εκπόνηση αναλογιστικής μελέτης η οποία, εκτός του ότι δεν επιβάλλεται από το Σύνταγμα, δεν θα είχε να προσφέρει στον δικαστικό έλεγχο που ασκείται επ' ευκαιρία προσβολής κανονιστικών διοικητικών πράξεων με τις οποίες τίθενται γενικοί και αφηρημένοι κανόνες δικαίου, δεδομένου ότι και μεν η περικοπή των απονεμηθεισών ασφαλιστικών παροχών είναι αυτονόητο ότι έχει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο εκάστου, πλην ο βαθμός των επιπτώσεων ποικίλλει αναλόγως της οικονομικής κατάστασης των θιγομένων και των προσωπικών τους αναγκών προ της κρίσης.

β) Σύμφωνα με την γνώμη που επικράτησε, στην προκειμένη περίπτωση, δεν προσκομίστηκε στο Δικαστήριο ως στοιχείο του φακέλου της υποθέσεως καμία αναλογιστική μελέτη, η οποία να προκύπτει ότι έχει ληφθεί υπόψη από το νομοθέτη και να αφορά στις επικουρικές συντάξεις και ειδικότερα αναλογιστική μελέτη από την οποία να προκύπτει ότι εξετάστηκε η βιωσιμότητα του κλάδου επικουρικής ασφαλίσεως του ΕΤΕΑΕΠ και ότι τα συμπεράσματα της μελέτης αυτής ελήφθησαν υπόψη κατά την ψήφιση των ρυθμίσεων του ν. 4387/2016 που αφορούν το νέο τρόπο υπολογισμού των επικουρικών συντάξεων για τους μελλοντικούς συνταξιούχους και τον αυτόματο μηχανισμό εξισορροπήσεως των ελλειμμάτων του ΕΤΕΑΕΠ, τον επανυπολογισμό – αναπροσαρμογή των ήδη καταβαλλόμενων, κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, επικουρικών συντάξεων και την μεταβατική αύξηση των εισφορών για την εξαετία 2016 έως 2022. Η έλλειψη δε αυτή δεν μπορεί να αναπληρωθεί από τα έγγραφα των απόψεων της Διοίκησης, στα οποία παρατίθενται αναλογιστικές προβολές, που, κατά τις εν λόγω απόψεις, έχουν συνταχθεί από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή, ούτε από τα λοιπά έγγραφα που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο ως υλικό τεκμηρίωσης του ν. 4387/2016, διότι με αυτά είτε επισημαίνονται και αναλύονται τα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει το ασφαλιστικό σύστημα, είτε προτείνεται διαφορετικό ασφαλιστικό σύστημα από το υιοθετηθέν με το ν. 4387/2016, είτε αναφέρονται οι εύλογες δαπάνες που εξασφαλίζουν αξιοπρεπές επίπεδο διαβίσεως. Για το λόγο δε αυτό η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα. Κατά την ειδικότερη δε γνώμη μίας Συμβούλου, τα προσκομισθέντα από τη Διοίκηση, ως υλικό τεκμηρίωσης του ν. 4387/2016, στοιχεία αφορούν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους τις κύριες συντάξεις και δεν αιτιολογούν επαρκώς τις νομοθετικές επιλογές ως προς το καθεστώς των επικουρικών

συντάξεων. Ως προς το ανωτέρω ζήτημα, διατυπώθηκαν τέσσερις μειοψηφούσες γνώμες: α) Σύμφωνα με τη γνώμη ενός μέλους με αποφασιστική ψήφο, ο λόγος περί μη συντάξεως αναλογιστικής μελέτης προεβλήθη χωρίς έννομο συμφέρον. β) Σύμφωνα με τη γνώμη ενός μέλους με αποφασιστική ψήφο, ο λόγος περί μη συντάξεως αναλογιστικής μελέτης, όπως προβάλλεται, παρίσταται απορριπτέος, δεδομένου ότι από τα προσκομιζόμενα στοιχεία και μελέτες προκύπτει ότι η ρύθμιση εχώρησε κατόπιν μελετών, από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει ότι αυτές συνετάγησαν με βάση σειρά στοιχείων, μεταξύ των οποίων αναλογιστικές προβολές και λοιπά δεδομένα και εκτιμήσεις, δεν προσάπτονται δε με τον λόγο αυτόν ειδικότερες πλημμέλειες στις μελέτες αυτές. γ) Σύμφωνα με τη γνώμη ενός μέλους με αποφασιστική ψήφο, η δομή και τα χαρακτηριστικά του νέου συστήματος επικουρικής ασφάλισης καθιστούν καταρχήν περιττή την εκπόνηση αναλογιστικής μελέτης. Και τούτο, διότι η θέσπιση, με το άρθρο 6 της προσβαλλόμενης οικ. 23123/785/2016 απόφασης του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του προβλεπόμενου στο άρθρο 96 του ν. 4387/2016 αυτόματου μηχανισμού εξισορρόπησης για την αναπροσαρμογή των καταβαλλόμενων συνταξιοδοτικών παροχών σε περίπτωση διαπίστωσης ελλειμμάτων στο ΕΤΕΑΕΠ, εγγυάται επαρκώς την αναλογιστική ισορροπία και βιωσιμότητα του συστήματος, η οποία, άλλωστε, αποτελεί το προέχον αντικείμενο της αναλογιστικής μελέτης, και μάλιστα στην προοπτική του, λαμβανομένου ιδιαίτερα υπόψη ότι η καθιερούμενη με τον ν. 4387/2016 επικουρική ασφάλιση αποβλέπει στην αποκατάσταση της απόλυτης ανταποδοτικότητας εισφορών-παροχών στο πλαίσιο ενός συστήματος προκαθορισμένων εισφορών νοητής κεφαλαιοποίησης, εντός του οποίου εισφορές και παροχές υπολογίζονται με ενιαίο τρόπο, με κατάργηση παλαιότερων ρυθμίσεων που είχαν ως συνέπεια την καταβολή υψηλών επικουρικών συντάξεων που δεν αντίκρυζαν αντίστοιχου ύψους καταβολή εισφορών και, κατ' επέκταση, τη συσσώρευση ελλειμμάτων. Σε κάθε περίπτωση, για την τεκμηρίωση της βιωσιμότητας του νέου συστήματος επικουρικής ασφάλισης η Διοίκηση έχει εκπονήσει σειρά μελετών, οι οποίες φέρουν, κατά την ίδια γνώμη, τα χαρακτηριστικά αναλογιστικής μελέτης, λαμβανομένου ιδίως υπόψη ότι το περιεχόμενο μιας τέτοιας μελέτης, ιδιαίτερα στην περίπτωση που αντικείμενό της είναι η βιωσιμότητα ενός νέου φορέα κοινωνικής ασφάλισης, δεν καθορίζεται με σαφήνεια στον νόμο ούτε προσδιορίζεται από την πλειοψηφία. Τα στοιχεία αυτά, η ακρίβεια των οποίων δεν αμφισβητείται ειδικώς από τους αιτούντες, παραδεκτώς λαμβάνονται υπόψη από το Δικαστήριο κατά την εξέταση της τήρησης της συνταγματικής απαίτησης για τεκμηρίωση των νομοθετικών επιλογών που συνεπάγονται μείζονες μεταβολές στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, δεδομένου ότι από καμία συνταγματική διάταξη ή αρχή δεν επιβάλλεται η τεκμηρίωση να προηγείται της θέσπισης του νόμου. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι έχουν πραγματοποιηθεί προβολές με βάση προγενέστερα του ν. 4387/2016 στοιχεία και δεδομένα, το Δικαστήριο θα έπρεπε να αναστείλει την πρόοδο της δίκης προκειμένου να προσκομισθούν τα εν λόγω κείμενα τεκμηρίωσης. Σε κάθε δε περίπτωση, η μείωση των παροχών λειτουργεί, κατά κοινή πείρα, υπέρ της βιωσιμότητας του συστήματος. Επομένως, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή ο σχετικός λόγος ακυρώσεως θα έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμος. δ) Κατά τη γνώμη δύο μελών με αποφασιστική ψήφο, από το κείμενο της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής και τις λοιπές μελέτες που συνοδεύουν το ν. 4387/2016, προκύπτει ότι ο νομοθέτης, κατά τη θέσπιση του νέου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, έλαβε υπόψη κρίσιμες πτυχές

βιωσιμότητας του συστήματος, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες με πλήθος παθογενειών, και επιχειρεί με τις ρυθμίσεις του να δημιουργήσει προϋποθέσεις μεταβολής της υφισταμένης κατάστασης για να διασφαλίσει τη βιωσιμότητά του. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, βάσει των ως άνω μελετών, ο νομοθέτης αιτιολογεί τις ρυθμίσεις με βάση τις κρίσιμες παραμέτρους βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος που καταδεικνύουν την εξαιρετικά δυσμενή κατάσταση που έχει περιέλθει το σύστημα από τη διαρκή χειροτέρευση θεμελιωδών μεταβλητών, όπως είναι η δημογραφική γήρανση, η ανεργία και η οικονομική ύφεση, η σχέση ασφαλισμένων προς συνταξιούχους, που επιδρούν αποφασιστικά στη βιωσιμότητα όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, με συνέπεια να τίθεται επιτακτικά η ανάγκη διαμόρφωσης ενός νέου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που να εγγυάται τη διατήρησή του κατ' επιταγήν του Συντάγματος. Με βάση τα ανωτέρω ο νομοθέτης τεκμηριώνει ειδικότερα και τις ρυθμίσεις για την βιωσιμότητα του κλάδου επικουρικής ασφάλισης του ΕΤΕΑΕΠ, η δε αναφορά στο έγγραφο απόψεων της Διοίκησης επιβεβαιώνει τα στοιχεία που ήδη είχαν ληφθεί υπόψη πριν από την ψήφιση του ν. 4387/2016 και αφορούσαν τους βασικούς πυλώνες του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος. Ως εκ τούτου, ο αφορών την έλλειψη αναλογιστικής μελέτης λόγος ακυρώσεως θα ήταν, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή, απορριπτέος ως αβάσιμος.

Β. Περαιτέρω, ο λόγος ακυρώσεως, σύμφωνα με τον οποίο το νέο σύστημα υπολογισμού των επικουρικών συντάξεων, που εισήχθη με το άρθρο 96 παρ. 1 του ν. 4387/2016, απαγορεύει, κατά παράβαση του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, κάθε χρηματοδότηση των επικουρικών συντάξεων από τον κρατικό προϋπολογισμό, απερρίφθη ως στηριζόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση. Και τούτο διότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4387/2016, το κράτος έχει εγγυητική ευθύνη και σε σχέση με την επικουρική ασφάλιση, υπό την έννοια ότι, εάν δεν καταστεί δυνατόν να καλυφθούν ελλείμματα, που ενδεχομένως θα δημιουργηθούν στο μέλλον στον κλάδο επικουρικής ασφάλισης του ΕΤΕΑΕΠ, με την ενεργοποίηση του αυτόματου μηχανισμού εξισορροπήσεως και την εξάντληση των παρεχομένων από αυτό δυνατοτήτων, το Κράτος πρέπει να τα καλύψει, εφόσον, και στο πλαίσιο του νέου ασφαλιστικού συστήματος που θεσπίζει ο ανωτέρω νόμος, η επικουρική ασφάλιση καθιερώνεται, όπως και η κύρια ασφάλιση, ως υποχρεωτική και όχι ως προαιρετική.

Γ. Ένα μέλος με αποφασιστική ψήφο διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη ως προς την εν γένει συνταγματικότητα του ν. 4387/2016: Με το εισαγόμενο δια του ν. 4387/2016 ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σύστημα επιχειρείται, στο πλαίσιο συμμορφώσεως της χώρας προς αναληφθείσα διεθνή υποχρέωσή της (συμφωνία συναφθείσα μεταξύ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας), η αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με τον περιορισμό των βαρυνουσών αυτό δαπανών. Η αναπροσαρμογή των συνταξιοδοτικών παροχών, η οποία επέρχεται από την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος, αποβλέπει, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, η οποία υπόκειται σε οριακό συνταγματικό έλεγχο, στη δημιουργία, εν μέσω της επιδεινούμενης καταστάσεως στην οποία τελεί η χώρα, ενός αποτελεσματικού και βιώσιμου ασφαλιστικού συστήματος δια του περιορισμού των δημοσίων δαπανών, με τις οποίες ενισχύεται το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σύστημα, ώστε να επιτευχθεί η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος

της χώρας και να βελτιωθεί η δημοσιονομική και οικονομική θέση της. Κατά τη γνώμη αυτή, οι ρυθμίσεις του εισαγόμενου με τον ν. 4387/2016 ασφαλιστικού συστήματος σε ουδεμία συνταγματική διάταξη αντίκεινται, τα δε προβλεπόμενα με τον νόμο αυτόν μέτρα δεν παρίστανται, κατ' αρχήν απρόσφορα, και μάλιστα προδήλως, για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με αυτόν σκοπών δημοσίου συμφέροντος, ούτε δύνανται να θεωρηθούν ως μη αναγκαία.

Δ. Τέλος, η Ολομέλεια, συνεκτιμώντας τους λόγους για τους οποίους εχώρησε η ακύρωση της πιο πάνω 23123/785/7.6.2016 απόφασης του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον μεγάλο αριθμό των ήδη καταβαλλόμενων επικουρικών συντάξεων που θα τεθούν εν αμφιβόλω με την αναδρομική ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης και των εκκρεμοτήτων που θα ανακύψουν, έκρινε, κατά πλειοψηφία, ότι συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν, κατ' εφαρμογή του άρθρου 50 παρ. 3β του π.δ. 18/1989, τα αποτελέσματα της ακυρώσεως να επέλθουν από την δημοσίευση της 1889/2019 απόφασης. Κατά τη γνώμη επτά μελών με αποφασιστική ψήφο, το Δικαστήριο έχει την ευχέρεια να καθορίσει σε εξαιρετικές περιπτώσεις χρόνο επελεύσεως των συνεπειών της ακυρώσεως μεταγενέστερο και από την ημερομηνία δημοσίευσής της ακυρωτικής απόφασης κατ' απόκλιση των οριζόμενων στο άρθρο 50 περ. 3 β του π.δ. 18/1989, στην προκειμένη δε περίπτωση, εν όψει του επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος να υφίσταται νόμιμο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4387/2016 πρέπει να επέλθουν έξι μήνες μετά την δημοσίευση της 1889/2019 απόφασης, προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στο νομοθέτη, αφού λάβει γνώση του σκεπτικού της ακυρωτικής απόφασης, να προβεί σε νέα, σύμφωνη με το Σύνταγμα, ρύθμιση του ζητήματος που αφορούν οι κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις.